

Православна святиня Поділля. (З історії Головчинецького монастиря)

В селі Головчинцях, що на Хмельниччині розмістився один з найдавніших храмів - Головчинецький Спасо-Преображенський жіночий монастир (до 1888 року чоловічий). Його історія починається з 16 сторіччя. Заснований князем Синявським в 1548 році. До 1795 року був базиліанським (католицьким), потім став православним. В 1760 році на території монастиря знаходилась дерев'яна церква з трьома куполами в ім'я Преображення Господнього. Перед входом в церкву - дзвіниця, а коло неї ворота. На його території були приміщення для монахів, біля них пивниця (погріб, де зберігалось пиво), стара трапезна з вівтариком і сіньми, сарай і конюшня. За будівлями знаходилися фруктовий сад і хати монастирських селян. В 1799 році всі монастирські приміщення і церква сгоріли.

Найстарішою спорудою монастиря є церква в ім'я Преображення Господнього, яка побудована на місці дерев'яної в 1808 році з одним престолом та куполом. В жовтні 1834 року в ній був відправлений подячний молебень богу за народження Великої княжни Ганни Михайлівни. В 1902 році церква була відремонтована, усередині розписана масляними фарбами, поновлений іконостас.

На території монастиря також знаходилась церква Святого Миколая, збудована в 1844 році, однопрестольна, з одним куполом, покрита залізом. Церква маломістка, в 1910 році Миколаївська церква була збільшена. До церкви був прибудований двоповерховий корпус для келій. При монастирі працювала бібліотека у фондах якої в 1868 році налічувалося книг: богослужбових - 44, обрядових - 5, історичних - 2, різної тематики на російській, іноземній мовах - 14 та 7 журналів.

В червні 1888 року монастир поміняв свій статус з чоловічого на жіночий. На південно - західній стороні монастиря знаходилась Успенська церква - двухпрестольна, заснована 19 червня 1891 року, правий вівтар якої імені Успіння Богоматері, лівий - в ім'я святих Митрофана Воронежського і Тихона Задонського. Зовні будівля церкви прикрашена 16 іконами, написаними на цинковій блясі. Між двома престолами Успенської церкви в 1909 році був побудований третій - імені Святої Трійці, на нижньому поверсі якої знаходилися приміщення: трапезна, кухня і п'ять кімнат для послушниць, а на другому поверсі три келії для сестер і рукодільня.

Навпроти Успенської церкви розташовані дві дзвіниці. Одна з них побудована в 1892 році, на якій висів дзвін, подарований Високопреосвященним Леонтієм, Митрополитом Московським. Друга п'ятиярусна цегляна дзвіниця була зведена в 1908 році. Висота дзвіниці - 90 аршин. Поблизу церкви Святого Миколая в 1900 році побудована дерев'яна крамниця для продажу ікон, хрестиків, книжок.

На території монастиря в 1914 році знаходились: будинок ігумені, будинок з келіями для сестер, будиночок превратника, будинок для послушниць,

хлібопекарня, сарай для дров. Територія огорожена цегляною стіною. За огорожею монастиря знаходилися будинок для притча, пральня, цегельний завод, церковно-приходська школа, конюшня, погріб для зберігання бджіл взимку.

В декількох сажнях від монастиря знаходиться джерело, поблизу якого в 1908 році побудована дерев'яна часовня в пам'ять спасіння Імператора на водах. Висота часовні - 14 аршин, довжина й ширина по 6 аршин. Дах і купол часовні покриті залізом, на куполі позолочений залізний хрест.

Прибуток монастиря в 1760 році становив 896 злотих, в 1842 - 633 карбованці 10 копійок, в 1893 - 9350 карбованців. В першій половині 19 століття монастир отримував кошти від оренди земельної ділянки і млина. В другій половині казну монастиря поповнювали окрім оренди прибуткові державні білети та облігації. На початку 20 століття прибуток монастиря становив 10208 карбованців і 33 копійки.

Монастир в 1760 році своєї землі не мав, користувався землею, яку йому давали тимчасово з приватних чи старостинських маєтків. В 1835 році монастирю належало 12,65 десятин орної та 5,69 садибної землі, в 1842 році - 30 десятин. Млин на три посади був наданий монастирю Подільською Палатою Державного майна в 1851 році. В 1860 році виділили монастирю 137,35 десятин землі, в 1881 році - 199 десятин 83 сажени. В 1906 році селянка Агафія Полуденна подарувала монастирю колодязь зі струмком. Над колодязем в 1907 році був побудований фонтан і басейн. Монастирські угіддя в 1914 році вже становили 253 десятини 2160 сажень землі, 2 млини зі ставками.

З ігуменів Головчинецького монастиря відомі: Зосим (1837-1842рр.); Серафим (1842-1847рр.); 1847-1861 рр.- архімандрит Антоній; 1862-1863рр. - Дмитрій; 1865-1876 рр. - архімандрит Євменій. Ігуменами монастиря в основному були діти священнослужителів. В 1888 році ігуменією новоутвореного жіночого монастиря призначена Веніаміна (Олена Федерівна Веприцька), дочка міщанина, 1905-1914 - Євтіхія (Євдокія Петрівна Синенкова) - дочка селянина. За благоустрій монастиря обоє нагороджені наперсним хрестом.

В 1860 році в монастирі налічувалося 8 монахів, 9 послушників; в 1875-8 монахів, 14 послушників, в 1893 - 4 монахині, 15 рясофорних і 1 указна послушниця, в 1904 - 5 монахинь, 28 рясофорних і 72 указних послушниць, в 1909 році - 12 монахинь, 15 рясофорних та 71 указна послушниця, в 1914 - 15 монахинь, 18 рясофорних, 66 указних послушниць. Основа життя монахів і монахинь - молитва та праця. Щоденними обов'язками вони прославляли бога, служили ближнім та самі освячувалися. Обов'язки і служіння їх розподілені так, щоб вони могли брати участь у церковному та келійному правилах. Праця та обов'язки у монастирі називаються "послушання", і вони бувають різні. Послушання є духовні і матеріальні, які виконуються у монастирі і поза ним. В першій половині 19 століття монахами і послушниками були вихідці з сімей священнослужителів, на початку 20 сторіччя - з сімей міщан, селян.

Монастир був закритий в 1922 - 23 роках. 24 грудня 1996 року Державний комітет України в справах релігій офіційно зареєстрував статут Головчинецького монастиря. С того часу монастир активно відновлюється, відроджуючись з руїн.